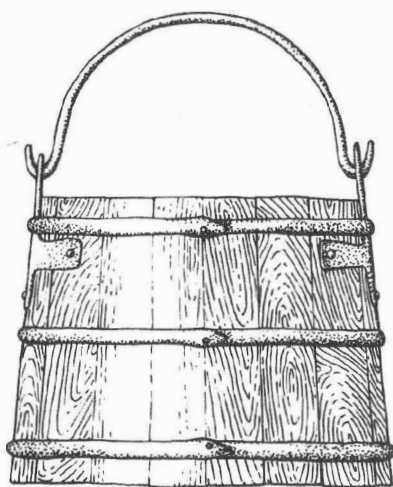

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1984

BRNO 1987

jevily pruhy červeně vypálené hlíny s množstvím uhlíků, které ústily do dvou mohutných kúlových jam, dosahujících hloubky 480 a 508 cm od dnešní úrovně terénu. Tyto kúly jsou pravděpodobně pokračováním výrazně zahloubeného objektu č. 1, zkoumaného v letech 1960 a 1965. Při rozboru nálezů zuhelnatělého dřeva bylo zjištěno, že jde o zbytky rozpadlých kúlů o průměru minimálně 30 cm². V sondě IV, položené směrem V-Z v těsné blízkosti transformátoru, jsme prozkoumali několik sídlištních objektů, z nichž jáma č. 18 poskytla dosti početnou kolekci materiálu, který lze datovat do starověteřovské fáze. Výzkum na výšinném sídlišti v Budkovicích bude pokračovat v příštím roce.

Poznámky:

- 1 J. Ondráček - J. Stuchlíková, Věteřovské sídliště v Budkovicích, FonArchMor XVI, Brno 1982.
- 2 Paleobotanický materiál určil RnDr. E. Opravil CSc.

Eine Tastgrabung in Budkovice /Bez. Brno-venkov/. Auf der bekannten Höhen-siedlung der Věteřov Gruppe in Budkovice verlief die erste Etappe einer Sondagegrabung, bei der einige Siedlungsgruben und in einer weiteren Sonde der Teil eines markant eingetieften Objektes mit mächtiger Pfostenkonstruktion erfasst wurden.

VĚTEŘOVSKÝ SÍDLIŠTNÍ OBJEKT Z KRALIC N.H. /okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska

Dne 5.5.1982 předali prostějovskému muzeu pracovníci n.p. Geodézie Prostějov materiál z geologické sondy provedené v Kralicích n. H. v záhumenkách za ul. Nerudovou na pozemku L. Pospíšila. Jednalo se o fragment kostěné postranice zdobené rytými soustřednými kružnicemi a střepy z hrubé zásobnicové nádoby s plastickou lištou.

6.5. 1984 zde byly bagrovány základy pro stavbu domku a byl přitom narušen sídlištní objekt. Záchraným výzkumem byla zjištěna sídlištní jáma s nebohatým střepovým materiálem věteřovským, která byla narušena recentním zásahem. Dno jámy bylo v hloubce 48 cm pod spodní úrovní ornice, materiál z geologické sondy pocházel podle sdělení pracovníků Geodézie z hloubky 3 - 4 m.

Věteřover Siedlungsobjekt aus Kralice n.H. /Bez. Prostějov/. Beim Baue eines Familienhauses im Hofland hinter der Nerudova Gasse wurde eine Siedlungsgrube mit nicht reichem Věteřov Scherbenmaterial gestört. Aus derselben Parzelle hat man Scherbenmaterial und das Fragment eines beinernen Seitenteiles aus der vorherigen geologischen Sonde gewonnen.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU VÝŠINNÉHO SÍDLIŠTĚ U BLUČINY /okr. Brno-venkov/

Milan Salaš, MM Brno

Výzkum výšinného sídliště z doby bronzové na "Cezavách" u Blučiny pokračoval v roce 1984 druhou sezónou. Během ní byl dokončen odkryv věteřovského opevnění a v dimenzích zvolené parcely č. 2056/2 byla plocha výkopu rozšířena o přilehlý prostor vnitřní, ohrazené části sídliště.

V roce 1983 byl ve čtverci 19m a v západní polovině čtverce 18m prozkoumán věteřovský opevňovací příkop /objekt 1A/, nad nímž byly v jižním a jihovýchodním prostoru čtverce 18m obnaženy jíly, považované za částečně posuvy deformované intaktní podloží mezi příkopem a hradbou¹. Nyní, při rozšíření plochy jižním a jihovýchodním směrem, bylo však teprve v místě kontrolního bloku /KB/ 17-18m a podél západního KB 171 zachyceno skutečné východní vyústění celého zahloubeného fortifikačního objektu: intaktní jíly zde vytvářely výraznou a pravidelnou, severojižním směrem probíhající hranu. V severní části byla tato hrana odkryta již v hloubce 0,4 m, k jihu se pak postupně svažovala, překrývala ji mocnější ornice a částečně i vrstva kompaktní tmavohnědé hlíny /původní černozem se zlomky věteřovské keramiky/, takže při jižním KB čtverce 171 se východní ústí objektu nacházelo již v hloubce 1 m. Západním směrem se jílové podloží prudce zahlubovalo a bylo pokryto poměrně kompaktní kamennou destrukcí, která na severní straně pokračovala do prohlubně, odkryté již v prvním roce výzkumu; v jihovýchodní a zejména jižní části čtverce 18m zabíhaly menší kameny až 1,1 m daleko pod zmíněnou jílovou masu. Destrukce se zde nacházela v 0,10-0,15 m mocné vrstvě šedohnědé až šedozelené jílovité hlíny, která se severním směrem dále zahlubovala pod jílové bloky. Po jejich odtěžení bylo zjištěno, že místy jsou proloženy zhumusovatělými horizonty, vyúsťujícími ve východní stěně původně odkrytého příkopu. Vlastní nálezová vrstva, na kterou jílové kry nasedaly, s přibývajícím hloubkou většinou pozbývala na mocnosti, nicméně při severním KB 19m ji bylo možno sledovat až do hloubky 2,6 m, kde se 0,4 m před spodní částí objektu 1A vytrácela.

Ve vrstvě pod jílovými bloky bylo nalezeno relativně málo materiálu. Kromě mazanice a uhlíků, soustředěných zřejmě i s jiným spáleným organickým materiálem zvláště v jihovýchodní části čtverce 18m,

odtud pochází i zlatá kličkovitá záušnice a zlomky keramiky, které však zatím nedovolují přesné datování, ba dokonce budí dojem chronologicky poněkud nejednotného souboru. Vedle tvarů klasické věteřovské fáze jsou tu morfologické i výzdobné prvky starší, podle všeho i únětické.

Současný stav výzkumu dosud také nemožňuje spolehlivě objasnit naznačenou nálezovou situaci. Stěžejní otázkou a klíčem ke správné interpretaci zůstává problém geneze nálezové vrstvy pod jíly a s tím spojená i původní pozice těchto jílu. V zásadě jsou možné dvě alternativy. Na jedné straně jílové bloky mohou být součástí výplně opevnovacího příkopu, kam by se sesuly při přechodné destrukci fortifikace z hradebního tělesa. Tím by zanikl starší příkop /objekt 1B/ a v době klasické, event. poklasické věteřovské fáze fungoval mladší, poněkud západněji situovaný příkop /objekt 1A/2. Podle druhé, neméně pravděpodobné interpretační verze by ovšem zhususovatělé horizonty i nálezová vrstva pod jíly představovaly jen ne-intencionálně kulturní vrstvou vyplněné trhliny v posuvech narušeném podloží. Vzhledem k tomu, že hrana intaktních jílu v místě KB 17-18 m a při západním KB 171 probíhá zcela lineárně, nemohlo dojít k jejímu vzniku tím, že by se část jílu odtrhla a svezla směrem k příkopu. V úseku nad touto hranou, tedy ve čtvrcích 17 m a 171, žádné prokazatelné konstrukční stopy po fortifikaci již zjištěny nebyly, ačkoliv se zde a priori předpokládala přítomnost hradebního tělesa. Hradba ovšem mohla stát i níže po svahu, těsně pod objektem 1A, takže v tom případě by vyústění intaktních jílu při západním KB čtvrců 17 m a 171 vymezovalo z východní strany prostor, kde byl pro základ hrady vyrovnán svažité rostlý terén. Pod tíhou kamenného tělesa pak mohlo snadno dojít k deformaci jílového podloží a vzniku trhlin.

Vnitřní, opevněný areál byl zkoumán ve čtvrcích 17 m, 171 a 161. Zatímco při SKB čtvorce 17 m 0,20-0,30 m mocná ornice nasedla přímo na intaktní jíly, jižním směrem se mezi ornicí a rostlý terén vklíněla tmavohnědá sídlištní vrstva, která v jižní části čtvorce 171 dosahovala mocnosti 0,6 m. Analogická stratiografická situace byla odkryta i ve čtvrci 161, čili mírně jižně vyspádané, ploché, nečleněné podloží zde dosahovalo hloubky 1,0-1,3 m od úrovně dnešního terénu. Většina archeologického materiálu z těchto čtvrců byla nalezena v ornicí; mimo jiné odtud pochází i zlomky velatických bronzů a část keramické imitace kamenného sekeromlatu. Ve vlastní sídlištní vrstvě pod ornicí pak byl zjištěn jen nepočetný věteřovský keramický inventář.

Na ploše tří uvedených čtvrců byly zachyceny dva zahloubené sídlištní objekty. Objekt 2, nacházející se při jižním KB čtvorce 17 m, představovala mělká /0,35 m/ kruhová jáma o Φ 0,9 m, datovaná střepem z věteřovské hrncovité nádoby. V severovýchodním rohu čtvorce 161 se již na úrovni sídlištní vrstvy vyrysoval okraj objektu 3, který bude odkryt a vyčištěn až v další výzkumné sezóně.

Poznámky:

- 1 M. Salaš, Výzkum výšinného sídliště z doby bronzové u Blučiny /okr. Brno-venkov/, PV 1983, Brno 1985, 27-29.
- 2 M. Salaš, Výzkum fortifikace věteřovského výšinného sídliště u Blučiny, AR XXXVIII, 1986, v tisku.

Fortsetzung der Grabung auf der Höhensiedlung bei Blučina /Bez. Brno-venkov/. Im zweiten Grabungsjahr der Höhensiedlung aus der Bronzezeit auf "Cozavy" bei Blučina wurde die Abdeckung der Věteřov Befestigung beendet. Durch eine Erweiterung der Grabungsfläche in südlicher und südöstlicher Richtung hat man in den Quadraten 17 m und 17 e die östliche Ausmündung eines eingetieften Fortifikationsobjektes blossgelegt. Das intakte Lehmliegende bildete hier in einer Tiefe von 0,4 - 1,0 m eine markante Kante und in westlicher Richtung vertiefte es sich jäh, mit einer Steindestruktion und der Fundschicht von graugrüner Lehmerde überdeckt. Der Verlauf dieser Schicht, durchschnittlich 0,10 - 0,15 m mächtig, konnte auch unter den Lehmblöcken in der östlichen Hälfte des Quadrates 16 m verfolgt werden, wo sie stellenweise eine Tiefe bis von 2,6 m erreichte und sich so auf eine Entfernung von 0,4 m zum unteren Teile des Befestigungsgrabens /Objekt 1A/, der im ersten Jahre der Grabung abgedeckt worden war, näherte. Die Steindestruktion verlief unter die Lehmblöcke nur am Rande in der südöstlichen Ecke des Quadrates 16 m.

Vorläufig kann nicht verlässlich erklärt werden, warum unter den Lehmblöcken oberhalb des evidenten Befestigungsgrabens diagonal die Kulturschicht verläuft, die um 4 - 5 m östlicher ausmündet. Die Lehmblöcke könnten ein Bestandteil der Einschüttung des Befestigungsgrabens sein, wohin sie bei einer vorübergehenden Destruktion des Walles abstürzten. Dadurch wäre es zur Wüstung des älteren, morphologisch aber problematischen Grabens /Objekt 1B/ gekommen sein und zur Zeit der klassischen oder nachklassischen Věteřov Phase hätte der jüngere, westlicher situierte Graben /Objekt 1A/ funktioniert. In der ebenfalls wenig wahrscheinlichen, zweiten Interpretations-Version stellt die Fundschicht unter den Lehmblöcken, die noch dazu von humosen Horizonten durchsetzt waren, nur Erdrisse im Liegenden vor, von der Kulturschicht nicht intentional ausgefüllt. In einem derartigen Falle würde die Ausmündung der intakten Lehme in den Quadraten 17 m und 17 e für das Wallfundament ein geebnetes abfallendes gewachsenes Terrain begrenzen. Der Wall konnte also auf einem hergerichteten Liegenden knapp ober Objekt 1A gestanden haben und unter seiner Last hätte es leicht zu einer Deformation und Verschiebung der gewachsenen Lehme kommen können.

Den inneren, befestigten Teil der Siedlung begann man in den Quadraten 17 m, 17 e und 16 e zu untersuchen. Während am nördlichen Rand dieser Fläche der Ackerboden direkt auf die intakten Lehme aufsass, war in südlicher Richtung zwischen der Ackerkrume und dem gewachsenen Terrain eine dunkelbraune Siedlungsschicht eingekeilt, die allmählich eine Mächtigkeit von 0,6 m erreichte. Den Grossteil des archäologischen Materiales fand man hier im Ackerboden /unter anderem Bruchstücke von Velaticer Bronzegegenständen und der Teil einer keramischen Imitation eines steinernen Axtbeiles/, die Siedlungsschicht

gewährte nur wenige Bruchstücke von Věteřover Keramik. In das allgemein flache und ungegliederte Liegende waren zwei Siedlungsobjekte eingelassen. Objekt 2 stellte eine seichte kreisförmige Grube vor, die durch den Scherben eines Věteřov Gefäßes datiert ist, aus Objekt 3 hat man vorläufig nur den westlichen Randteil erfasst.

NOVÉ NÁLEZY ZE SÍDLIŠTĚ DOBY BRONZOVÉ V BRNĚ-SLATINĚ /okr. Brno-město/

Milan Salaš, MM Brno

Výstavbou nákupního střediska byla v březnu 1984 v Brně-Slatině na Jihomoravském náměstí /trať "Sady"/ narušena lokalita, která byla v roce 1978 zaregistrována jako sídliště velatické fáze středodunajských popelnicových polí¹. Vyhoubením základů došlo na ploše cca 3200 m² k odtěžení sídlištní vrstvy a sprašového podloží až do hloubky 3 m. Tím bylo zlikvidováno i větší množství zahloubených objektů, z nichž dva byly orientačně podchyceny na posledním úseku těžby v severozápadní části plochy. Na stěnách výkopu se pak objevily pozůstatky dalších jedenácti objektů, příslušících únětické kultuře a velatické fázi středodunajských popelnicových polí. Nálezově relativně bohatá byla zejména velatická sídlištní jáma 1 /části zásobnic a hrncovitých nádob, keramická závaží, kusy mazanice a zlomky rozevřených okrajů stěn mazanicového charakteru/ a velatický hliník 4. Do únětické kultury jsou datovány zvláště objekty 5 a 10, které představují klasické zásobnicové jámy, v jejichž zásypu se nacházely krustovité kusy mazanice, patrně stopy původního výmazu stěn. Kromě toho na dně objektu 5 byly nalezeny zbytky nejméně čtyř zásobnic a ve výplni jámy 10 bylo rozptýleno značné kvantum výrobního odpadu štípané industrie.

Poznámka:

1 J. Řihovský, Sídlíště velatické kultury v Brně-Slatině, PV 1978, Brno 1980, 20.

Neue Funde von einer Siedlung aus der Bronzezeit in Brno-Slatina /Bez. Brno-město/. Beim Fundamentenaushub für ein Einkaufszentrum in Brno-Slatina kam es zum Abbau einer Siedlungsschicht und einer grösseren Menge im Löss eingetiefter Objekte. Überreste von elf hoben sich auf den Wänden des Aushubes ab und nach dem gewonnenen Material, das besonders aus den Gruben 1, 4, 5 und 10 stammt, gehört die Siedlung der Úněticer Kultur und der Velaticer Phase der mitteldonauländischen Urnenfelder an.

DEVÁTÁ SEZÓNA NA VÝZKUMU V BOROTICÍCH /okr. Znojmo/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

V červenci a srpnu 1984 proběhla devátá sezóna systematického výzkumu mohylníku středodunajské mohylové kultury v Boroticích na Znojmsku.¹ Terénní práce se soustředily na výzkum dvou menších mohyl č. 5 a 36. Mohyla 5, nacházející se přibližně ve středové části mohylníku, měla průměr necelých 14 m a výšku asi 25 cm. Odkryvem byly zachyceny 2 kostrové hroby středodunajské mohylové kultury uložené ve skrčené poloze, jeden z nich neobsahoval žádné nálezy, u druhého byl přiložen pouze drobný bronzový kroužek. Vedle toho se v mohyle zjistily ještě zlomky záušnice z dvojitého bronzového drátu a na dalších 3 místech fragmentárně zachovaná keramika. Ve středové části mohyly byl v úrovni podloží objeven značně narušený, patrně vykradený hrob z období stěhování národů.

Mohyla 36, nacházející se v jižní části mohylníku, patří svými rozměry / Φ 10 m; v. - 20 cm/ k nejmłodším na lokalitě. V centrální části byl uložen zárový hrob ze střední doby bronzové se 2 nádobami. K dalším nálezům z mohyly patří bronzový kroužek, pocházející patrně z břitvy nebo nože. Východně od mohyly a částečně i v jejím východním okraji se narazilo na velké množství drobných střepů, které pocházejí ze 3 - 4 latěnských nádob. Vzhledem k přítomnosti několika fragmentů spálených kostí, které zatím nebyly odborně určeny, lze předpokládat, že šlo o zničený hrob z latěnského období.

Poznámka:

1 Předchozí průběh výzkumů byl autorem zveřejněn v PV 1976 až 1983.

Neunte Saison der Grabung in Borotice /Bez. Znojmo/. Im Juli und August 1984 setzte die systematische Grabung des Hügelgräberfeldes aus der mittleren Bronzezeit in Borotice bereits mit der neunten Saison fort. Bei der Abdeckung von Hügelgrab 5 / Φ - 14m; H. - 25 cm/ stiess man auf 2 Gräber der mitteldonauländischen Hügelgräberkultur und auf Reste eines vermutlich ausgeraubten Grabes aus der Völkerwanderungszeit. An weiteren 3 Stellen fand man Keramik in Scherben und Schläfenringe aus doppeltem Bronzedraht. Im Hügelgrab 36 / Φ - 10 m; H. - 20 cm/ stellte man ein Brandgrab aus der mittleren Bronzezeit mit 2 Gefässen und ausserdem noch den Bronzering von einem Rasiermesser oder Messerfest. Im Randteil des Hügelgrabes 36 und in seiner Nachbarschaft hat man eine grosse Menge an kleinen Scherben von 3 - 4 Gefässen und einige verbrannte Knochen gefunden, die vermutlich aus einem zerstörten latenezeitlichen Brandgrab stammen.

PŘEHLED VÝZKUMU 1984

Vydává :	Archeologický ústav ČSAV, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef Poulík
Redaktoři:	Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová, P. Šindelář, B. Klíma, M. Plaček, J. Svoboda
Na titulním listě:	rekonstrukce vědérka ze slovanského hradiska Břeclav-Pohansko
Tisk:	VH 103 ZO Svazarmu Brno
Evidenční číslo:	ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis:	450 kusů - neprodejné